

Sygn. akt V Ca 709/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Aleksandra Łączyńska - Mendakiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Agnieszka Wiśniewska SR del. Iwona Lizakowska - Bytof
Protokolant:	protokolant Rafał Piechota

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa L. O.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Sprawiedliwości (uprzednio Dyrektorowi Aresztu Śledczego (...) w W.)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie

z dnia 20 stycznia 2017 r., sygn. akt I C 2045/15

oddala apelację.

Sygn. akt V Ca 709/18

UZASADNIENIE

W dniu 01 kwietnia 2015 r. L. O. wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa – Areszt Śledczy (...) w W. z pozwem o zapłatę kwoty 10.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty, wniósł nadto o zasądzenie kosztów procesu, tytułem zadośćuczynienia za straty moralne jakie poniósł na skutek wadliwie wydanej przez Dyrektora Aresztu Śledczego (...) w W. decyzji, którą wymierzono mu karę nagany.

W odpowiedzi na pozew z dnia 14 marca 2013 r. pozwany Skarb Państwa – Areszt Śledczy (...) w W. wniósł o oddalenie wywiedzionego powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Wyrokiem a dnia 20 stycznia 2017 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy – Mokotowa w W., Wydział I Cywilny oddalił powództwo i nie obciąży L. O. kosztami postępowania.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następujących ustaleń oraz rozważań prawnych poczynionych przez Sąd Rejonowy.

W dniu 15 grudnia 2014 r. funkcjonariusz Działu Ochrony Aresztu Śledczego w W. sporządził wniosek o wymierzenie kary dyscyplinarnej na osadzonego w tym areszcie L. O.. Powodem sporządzenia przedmiotowego wniosku było popełnienia przez osadzonego przekroczenia polegającego na użyciu sformułowań znieważających funkcjonariusza publicznego – sędziego referenta. Zgodnie z dyspozycją Sądu Okręgowego w Warszawie, XII Karny, sygn. akt (...) w związku z zatrzymaniem przez Sąd listu osadzonego, wymierzono mu karę dyscyplinarną. W dniu 27 stycznia 2015 r. obwiniony wyjaśnił Dyrektorowi, że nie przyznaje się do winy, twierdząc, że nie używał w liście słów wulgarnych wobec żadnej z osób. Wobec powyższego Dyrektor Aresztu Śledczego (...) podtrzymał decyzję dotyczącą wymierzenia kary nagany. Powód wniósł skargę na w/w decyzję. W dniu 12 lutego 2015 r. Dyrektor podtrzymał decyzję o wymierzeniu kary dyscyplinarnej z dnia 27 stycznia 2015 r.

Postanowieniem z dnia 25 lutego 2015 r., sygn. akt (...) Sąd Okręgowy w Warszawie, Wydział XI Penitencjarny uchylił zaskarżoną decyzję Dyrektora Aresztu Śledczego w W. z dnia 27 stycznia 2015 r. o ukaraniu L. O. karą dyscyplinarną nagany i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu Sąd podał, iż brak powołanej podstawy prawnej ukarania oraz faktycznie jednozdaniowe uzasadnienie uniemożliwiają sądowi penitencjarnemu dokonanie kontroli decyzji w trybie skargowym. Sąd nakazał organowi decyzyjnemu ponowne poczynienie ustaleń w sprawie i przy wydaniu ewentualnej decyzji o wymierzeniu kary dyscyplinarnej powołanie jej podstawy prawnej oraz przytoczenie wystarczających argumentów na jej poparcie.

Kara nagany, nałożona decyzją Dyrektora Aresztu Śledczego (...) z dnia 27 stycznia 2015 r. została anulowana.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Katalog zawarty w przepisie art. 23 k.c. ma charakter otwarty. Stosownie natomiast do treści art. 24 § 1 zd. 3 k.c. ten czyje dobro osobiste zostało naruszone może - na zasadach przewidzianych w Kodeksie - żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Natomiast zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa jest zatem wykazanie bezprawnego działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, którego skutkiem stała się szkoda, co implikuje także konieczność wskazania związku przyczynowego między niezgodnym z prawem działaniem lub zachowaniem przy wykonywaniu władzy publicznej a zaistniałą szkodą. Szkodą natomiast jest wszelki uszczerbek majątkowy wynikły z bezprawnego działania lub zaniechania organów władzy publicznej oraz krzywda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z takim zdarzeniem. Przepis ten przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, zdefiniowanym jako "niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej".

Jak wskazał Sąd Rejonowy, powołując się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego. Wobec tego, że art. 417 k.c. nie zawiera w tej kwestii żadnej regulacji, tym samym znajdują zastosowanie ogólne reguły dotyczące kompensaty szkody w mieniu (majątkowej) i na osobie (majątkowej i niemajątkowej) oraz koncepcji związku przyczynowego – w szczególności ujęte w przepisach art. 361k.c. i art. 444 - 448 k.c.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, Sąd I instancji, uznał, że powód nie udowodnił żadnej z powyższych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego dla W.. W szczególności nie udowodnił on ani powstania szkody, ani też związku przyczynowego pomiędzy szkodą a ewentualnym działaniem lub też zaniechaniem (czynem niedozwolonym) Dyrektora Aresztu Śledczego. Jak podkreślił Sąd Rejonowy, to na powódzie - zgodnie z art. 6 k.c.- spoczywał obowiązek wykazania wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej strony pozwanej. W przekonaniu Sądu wydanie przez Dyrektora wadliwej decyzji na podstawie której powód otrzymał karę dyscyplinarną – nagane, która to decyzja została następnie uchylona przez Sąd Okręgowy w Warszawie, Wydział XI Penitencjarny nie wywołało u osadzonego żadnej szkody.

Powód nie wykazał za pomocą jakiegokolwiek środka dowodowego, aby doznał cierpień psychicznych czy rozstroju zdrowia (cierpień fizycznych), na skutek wydania przedmiotowej decyzji. Za gołosłowne i przesadzone Sąd uznał twierdzenia powoda o tym, że wydanie decyzji wywołało u niego myśli samobójcze i spowodowało u niego utratę wiary w porządek prawny. Wskazać należy, że wydanie decyzji wadliwej zostało w wyniku postępowania kontrolnego Sądu penitencjarnego naprawione. Sąd uchylił przedmiotową decyzję i skierował sprawę do ponownego rozpoznania, a w rezultacie kara nagany została anulowana. W świetle powyższego Sąd I instancji uznał, że skoro powód uzyskał w trybie przewidzianym przepisami kodeksu karnego wykonawczego ochronę swoich praw, to w niniejszym procesie o ochronę dóbr osobistych, wytoczonym z powodu wydania wadliwej decyzji, należy przyjąć brak bezprawności działania pozwanego Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego dla W.. Sąd wskazał przy tym, iż nie ma racji powód twierdząc, że kara nagany jest specyficzną karą, którą wymierzono natychmiast i której nie da się cofnąć. Zważywszy bowiem, iż w aktach osobo – poznawczych powoda znajduje się adnotacja o anulowaniu w dniu 25 lutego 2015 r., udzielonej powodowi przez Dyrektora pozwanej jednostki kary.

Na marginesie Sąd wskazał również, iż powód pozostaje w błędzie przyjmując, że Sąd penitencjarny uznał jego skargę na decyzję Dyrektora Aresztu Śledczego w W. za zasadną z powodu wydania jej bez podstawy prawnej. Sąd ten uchylił zaskarżoną decyzję z powodu braku wskazania przez Dyrektora podstawy jej wydania oraz sporządzenia doń lakonicznego uzasadnienia, co uniemożliwiało jej kontrolę w trybie skargowym i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Wydanie decyzji bez zachowanych wymogów formalnych powoduje, że decyzja nie poddaje się kontroli instancyjnej a przez to jest sprzeczna z prawem. To jednak, że Dyrektor nie podał podstawy prawnej nałożenia na powoda kary dyscyplinarnej nie oznacza, że takiej podstawy nie było. Powyższe decyzja została uchylona jedynie ze względu na uchybienia formalne, Sąd penitencjarny nie badał jej pod względem merytorycznym, tj. czy zasadnie została wydana - czyli czy powód dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy rozstrzygnął na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążając powoda kosztami postępowania uznając, że po jego stronie zachodzą szczególnie uzasadnione przesłanki, usprawiedliwiające zastosowanie tego artykułu.

Apelację od punktu pierwszego powyższego wyroku wywiódł powód, wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa.

W jej uzasadnieniu Skarżący wskazał, że Dyrektor Aresztu śledczego kłamał, że użył on wulgaryzmów pod adresem urzędnika państwowego. Kara nagany została mu wymierzona aby go zastraszyć, ponieważ opisywał w tym liście jak dwaj świadkowie koronni pomówili go o porwanie. Sędzia referent prowadzący sprawę(...) polecił wymierzenie mu kary ponieważ zależało mu na tym aby się nie rozeszło, że jego świadkowie koronni to oszuści. W ocenie powoda brak było podstawy do wymierzenia mu kary dyscyplinarnej bowiem Dyrektor Aresztu Śledczego nie dysponował jego listem z rzekomymi wulgaryzmami. Z tego powodu kara musiała być anulowana. W ocenie Skarżącego skoro wymierzono mu karę a następnie ją uchylono to należy mu się zadośćuczynienie.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy i uznaje je za własne. Podziela również dokonaną przez ten Sąd ocenę prawną, dlatego też nie ma konieczności ponownie jej przedstawiać.

Zarzuty Skarżącego należy zakwalifikować jako naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego, a także naruszenia przez ten sąd art. 6 k.c. bowiem wykazał on zasadność zadośćuczynienia.

Oba zarzuty są bezpodstawne. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest uzasadniony wyłącznie wtedy, gdy sąd orzekający uchybił podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, a mianowicie regułom logicznego rozumowania lub zasadom doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05). Natomiast nie może on zasługiwać na uwzględnienie wtedy, gdy dokonanie przez sąd oceny dowodów nastąpiło bez naruszenia zasad logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, albowiem taka ocena mieści się w granicach swobodnej oceny dowodów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 maja 2005 r., sygn. akt I ACa 1098/04). Stąd też dla poprawnego sformułowania powyższego zarzutu niezbędne jest wskazanie przez skarżącego, w czym upatruje on wadliwość dokonanej przez sąd oceny konkretnego dowodu i jednocześnie wykazanie przez niego braku logiki w przeprowadzonym przez sąd wnioskowaniu lub przeprowadzenia przez ten sąd nieprawidłowego postępowania dowodowego poprzez brak oceny wszystkich dowodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2004 r., sygn. akt IV CK 274/03). Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, należy wskazać, że w apelacji powód podnosi nowe okoliczności, przy czym poza własnymi twierdzeniami nie popiera ich żadnym dowodem. Sąd Rejonowy ustalając stan faktyczny oparł się na dokumentach urzędowych, nie kwestionowanych przez powoda. Powód na okoliczności obecnie podnoszone nie wskazuje nowych dowodów, zatem nie można ich ocenić inaczej jak nieuprawnionej polemiki z ustaleniami dokonanyymi przez sąd I instancji. Podkreślić, przy tym należy, że okoliczności, iż wymierzona kara dyscyplinarna była niezasadna (brak listu z wulgaryzmami) i nałożona w celu zastraszenia powoda, powinny być wykazane tj. udowodnione przed Sądem Rejonowym. Zgodnie bowiem z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Podkreślić należy, że artykuł ten reguluje podstawowe reguły dowodowe, tj. pierwszą - generalnie wymagającą udowodnienia powołanego przez stronę faktu, powodującego powstanie określonych skutków prawnych, oraz drugą regułą, która sytuuje ciężar dowodu danego faktu po stronie osoby, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Pierwsza „zasada obowiązku udowodnienia powoływanego faktu” jest w istocie nieunikniona ze względów racjonalnych, ponieważ odmienna regulacja powodowałaby powstanie niedopuszczalnej łatwości wywodzenia skutków prawnych z prostego powołania się na fakt bez potrzeby jego udowodnienia. Natomiast druga stanowi „ogólną zasadę rozkładu ciężaru dowodu”, od której wyjątki mogą wskazywać niektóre przepisy szczególne. Artykuł 6 k.c. więc traktuje o ciężarze dowodu w sensie materialnoprawnym i wskazuje, kogo obciążają skutki niepowodzenia procesu udowadniania (por. wyroki SN z dnia 29 kwietnia 2011 r., I CSK 517/10, LEX nr 960502, oraz z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 25/10, LEX nr 885020). Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, należy wskazać, że prawidłowo Sąd I instancji uznał, że powód nie wykazał wszystkich (a właściwie żadnej) przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa tj. szkody, zdarzenia ją wywołującego (bezprawnego działania funkcjonariusza publicznego) oraz adekwatnego związku przyczynowego między szkodą a zdarzeniem ją wywołującą. Racje ma przy tym Sąd Rejonowy, że na podstawie materiału dowodowego nie sposób przyjąć bezpodstawności nałożonej kary, jej uchylenie wiązało się bowiem z brakiem zachowania wymogów formalnych jej uzasadnienia. Fakt wymierzenia kary dyscyplinarnej i jej uchylenie w trybie kontrolnym nie jest wystarczający do przypisania Skarbowi Państwa odpowiedzialności odszkodowawczej. Również subiektywne odczucie powoda jako skutek tych działań tj. utrata wiary w porządek prawny nie jest równoznaczne z wyrządzeniem mu szkody. Prawidłowo zatem Sąd Rejonowy oddalił powództwo jako nieudowodnione co do zasady.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.